

MÜLKİYE VE DEVLET YÖNETİMİ

M. Hikmet YAVUZYİĞİT (*)

GİRİŞ

Mülkiye, yaklaşık son 1,5 asırdır ülkemizde, yenilikçi, bilgili, vatansever, idealist, kısacası nitelikli yöneticiler yetiştiren, ünlü yazar Joseph S.Szyliowicz'in deyimiyile "Seçkinlerin Okulu" olagelmıştır.

Okulumuz, hem Osmanlı, hem de Cumhuriyet yönetimlerinde dönemin en yararlı, en reformcu, en çağdaş ve uygar yönetici insan kaynaklarını yetiştirmiştir.

Okulumuzun, 21. yüzyılın Türkiye'si için ne kadar gerekli ve zorunlu olduğunu, bu güne kadar gerçekleştirdiği bilgi birikimi, yönetim kültürü, eğitim ve öğretim anlayışı, kısacası "Mülkiye ve Mülkiyelilik Kültürü" ortaya koymaktadır. Bu anlamıyla, bu güne kadar yapılanlar bundan sonrasına da ışık tutacak ve gelecek için ipuçları verecek niteliktedir.

NEDEN MÜLKİYE ?

Her kurum kendi kurumsal havasını, geleneklerini, standartlarını, anlayışını, temel felsefesini büyük ölçüde ilk günden itibaren attığı adımlarla, ürettiği yasal düzenlemelerle, kurumu yönetenlerin kişisel nitelikleriyle şekillenir. Bu anlamıyla, kurumların temellerinin sağlam atılması, hedefleri, ilkeleri, idealleri, kendini geliştirme arayışları olan, uygar anlayışın hakim oldu-

(*) Cumhurbaşkanlığı Personel Başkanı

ğu bir yapıda tutulması bu kurumların geleceği için en büyük şanstır. Tıpkı Mülkiye gibi.

Mülkiye, bundan 141 yıl önce bu ülkeyi en iyi yönetecek insan kaynaklarını yetiştirmek amacıyla kurulduğu ve bunu da açıkça hem bir hedef, hem de bir amaç olarak ortaya koyduğu için başarılı olmuş ve bu günkü sarsılmaz gücüne ulaşmıştır.

Bugünkü "Mülkiye ve Mülkiyeli Ruhu"nu anlayabilmek için okulun kuruluşuna yönelik "Talimatname"nin "Gerekçesi"ne bakmak büyük ölçüde yeterli olacaktır. Sözkonusu gerekçede, bir yandan 141 yıl öncesinin olanakları, diğer yandan bilgi birikimi, yönetim anlayışı ortaya konulurken, geride kalan 141 yılda yetiştirilen insan kaynağının nasıl donatıldığı ve hangi bireysel ya da ulusal değerlerin "Mülkiyelilere" yüklenilip ön plana çıkarıldığı ve yükselen değer olarak belletildiği göz önüne serilmektedir.

Bahse konu yasal düzenlemelerin gerekçesi şöyleydi;

"Osmanlı ülkesinin her çeşit kalkınmaya muhtaç olduğu ve kabiliyeti bulunduğu cihetle, bunun meydana getirilmesi için sarf edilen gayretlerin ve girişilen teşebbüslerin neticeleri görülmektedir. Bu hususta her türlü Padişah emirlerinin uygulanması, ticaret ve sanayiın ilerlemekte olmasından dolayı yabancı devletlerle çoğalmakta olan ilişkilerden o isteğe uygun şekilde sonuç alınması, Memlekette bulunan memurların Devlet Yönetiminde ehil ve bilgili olmaları ile mümkündür. Böyle kalitedeki memurların mevcut olması ise bu yolda gerekli eğitimi görmeleri ile mümkün olacağı bilindiğine göre, bu amaca ulaşmak için her çeşit kolaylığı sağlamak gerekir. Gerçi, genel eğitim için her tarafta, Devlet gücünün elverdiği kadar okullar mevcut ve bir taraftan da açılıyor ise de bu okullar da yapılacak eğitim ve öğretim böyle önemli işleri görececek kimseler için yeterli değildir. Bugün, işbaşındaki elviye kaymakamlarıyla, kaza müdürleri devlet işlerine, amme hizmetlerine ait bilgi ve görgüden mahrum ve en küçük bir konsolos tercümanı ile bile anlaşmaktan aciz buldukları şöyle dursun, adeta kendilerine üst makamlardan gönderilen emirlerin manalarını anlamaya bil muktedir olmadıkları bilinen gerçektir. Bütün bunların sebebi de, pekçok kimselerin İstanbul'da, Başkent'de bazı dairelerde rasgele yetişip, taşradaki valiler ve diğer yüksek mevkilerdeki memurlar yanında birşeyler öğrendikten ve bir rütbe kazandıktan sonra, bir memuriyet elde etmek için kapı kapı dolaşıp sürünmesi neticesi gerçekten bir

memuriyete kavuşmakta olmalarıdır. Ancak; böyle nitelikte ve yetişmemiş olarak memuriyete girenler, her vakit, ne Devletin faydasına çalışmakta, ne de istenilene uygun olarak görevlerinde başarı gösterebilmektedir. Bu suretle; gerek halk, gerek yabancılar yanında itibarları kalmayıp, böyleleri Avrupalıların müdahalelerine sebep olmakta ve **vatandaşları kötü idare sebebiyle Devletten soğutmaktadır**. Bunların, iyi bir şekilde yetiştirilmeleri ile memleket güvenliğinin, vatandaş haklarının korunması, kalkınmanın sağlanması esaslarının elde edilmesi ve yabancı memur ve uyruklularla yapılacak temaslarda, Devlet ve vatandaş hukukunun korunmasına bir çare bulunması en önemli işlerden olduğu cihetle, bu kötü halin giderilmesi için durum aramızda tartışıldı. Müzakere sonucunda, bu gayeye ulaşmanın ancak yeter derecede **Ekonomi, Politik, Tarih, Hesap (Aritmetik), Coğrafya, Osmanlı Devleti Kanun ve Yönetmelikleri ile yabancı devletlerle yapılan antlaşmalar hükümlerini ve resmi yazışma esaslarını iyi bilen adamlar yetiştirip**, taşra memuriyetlerinde bunların kullanılmaları ile olacağı kanısına vardığımız cihetle: Gramer ve Türkçe'yi layıkıyla bilen ve en az Mantık'tan, İsa-goci'ye-Suri Mantık'a- kadar okumuş, orta öğretim görmüş öğrencilerden ve birde Başkent'deki devlet dairelerinde bulunup da iyi konuşan, iyi yazan ve az maaşı veya hiç maaşı olmayan, yaşları 25 ila 30 arasında olan işe yarar katiplerden olmak üzere, 50-60 katip efendi seçilerek, bunlar için Devlet yapılarında uygun bir yer ayrılarak, kendilerine- alınacak öğrencilere- bir yazman, bir sayman, iki müzakereci ve Ekonomi Politik, Coğrafya, Tarih vesaire için yeteri kadar yetkili öğretmenler tayip edilip, bunlar vasıtasıyla yukarıda bahsi geçen derslerin okutulması ve yılda iki defa sınavlarının yapılarak **mezun olan öğrencilerin dirayet ve başarı derecesine göre sınıf sınıf ayrılıp, o yılın kaymakamlık, mal ve kaza müdürlüklerine memur edilerek tayin olunmadıkça, başka hiç kimsenin hiçbir sebep ve vesile ile bu memuriyetlere atanmaması hususlarının köklü prensiplere ve yönetmeliklere bağlanması esasları madde madde kabul olundu**. Bu esas ve öğretmenlerin tayini, bahsi geçen derslerin, hangi kitaplardan okutturulacağı ve şimdiye kadar yapılmış olan ANDLAŞMALAR'ın ve Osmanlı Devletinde uygulanan kanun ve yönetmeliklerin, Kanunlar Dairesinden (Divan-ı Hümayun Kaleminden) ve sair icap eden yerlerden çıkartılması ve öğrencilerin seçme sınavlarının ve ders yılı içindeki sınavlarının esasları ve bu maksat için ders okutan öğretmenlere verilecek maaş ve okul giderlerinin miktarı ve bu işle ilgili diğer hususların madde madde müzakeresi yapılarak karara bağla-

nıp Sadrazamlığa sunulması için Maarif Meclisine havalesi ve bir de bazı kazalar müdürlüklerinin maaşı pek az olduğu ve böyle az maaşla hükümetin namusunu koruyabilecek ve rüşvet almayacak, hırsızlık yapmayacak memur bulup taşraya gönderilmesi güç bir iş olarak görüldüğü cihetle, söz konusu maaş giderlerinin, hazineye (Bütçeye) yük olmayacak şekilde ayarlanması çareleri üzerinde durulması gereken önemli bir mesele olduğundan, kararlaştırılan işlerin Padişahımızın Onayı ile gerçekleştiği takdirde, her kazanın genişlik ve Başkent'e olan uzaklığına, önemine ve büyüklüğüne göre sınıflandırılması veya başka bir sistemle uygun ve elverişli bir hal çaresi bulunup maaşların zamlı olarak ödenmesi uygun görülürse onaylanması ve sözü geçen OKUL için uygun bir yer bulunması hususunda emirleri Sadrazamlık Yüksek Makamına, takdiri kendilerine ait olmak üzere sunulur....." (Ali ÇANKAYA , Mülkiye Tarihi, ANKARA 1968)

Burada yeralan bazı satırbaşlarını vurgulamak gerekirse;

Bu kanun gerekçesinde geçen "Ekonomi Politik" dersi hem Türkçe'ye, hem de eğitim yaşantımıza ilk kez bu metinle kazandırılmış, yine ilk kez Mülkiye'de okutulmuştur.

Böylece, Türk Tarihinde pek çok ilke imzasını atan Mülkiye ve Mülkiyeliler camiası için bu ders bir anlamda seri başı ve ilk adım olmuştur.

Yine; metinden anlaşılan çok önemli bir çağdaş adımda, bundan 141 yıl önce (27 Nisan 1858'de) daha orta düzey bir eğitimle yetişecek devlet memurlarına; mantık, gramer ve Türkçe'nin en iyi şekilde öğretilmesinin hedeflenmesi, bugün ne kadar ileride yada geride olduğumuzun bir kanıtıdır herhalde.

Aynı şekilde, kaymakamlık mesleği de bu yasa ile "Kariyer Bir Meslek" haline getiriliyor. Dışardan eğitimlilerin, yada niteliksiz okullardan bir şekilde mezun olanların mesleğe sızmaları engelleniyordu.

Bir diğer bölümde aynen; "bazı kazalar müdürlüklerinin maaşı pek az olduğu ve böyle bir maaşla hükümetin namusunu koruyabilecek ve rüşvet almayacak, hırsızlık yapmayacak memur bulup, taşraya gönderilmesi güç bir iş olduğundan, her kazanın genişliğine ve başkente olan uzaklığına, önemine göre sınıflandırılıp ücretlerinin buna göre ödenmesi...." hükmüne yer veriyordu.

İLK DERSLER - İLK ÖĞRETMELER - İLK MAAŞLAR VE İLK KİTAPLIK

1) Tevarih ve Kavanin ve Nizamât ve Fıkh-ı Şerif; öğretmeni Mustafa Hazım Efendi, (Maaşı 1500 Krş.)

2) Usul-i İstatistikîyye ve Hukuk-i Mîlel ve Muahedat-ı Devlet-i Aliyye ve Ekonomi Politik ve İdare-i Memalik-i Mütemeddine ve Usul-i Ahkam-ı Cezaiyye öğretmeni, Tercüme Odası'ndan Emin Efendi, (Maaşı 800 Krş.)

3) İnşa-i Türki (Türkçe Kompozisyon) Öğretmeni Emin Efendi, (Maaşı 750 Krş.)

4) Coğrafya ve İstatisti(k) ka; Öğretmeni Tercüme Odası'ndan Necip Efendi, (Maaşı 500 Krş.)

5) İlm-i Hesap ve Mesaha ve Kozmografi Öğretmeni Mustafa Efendi, (Maaşı 500 Krş.)

6) Kavanin-i Ticaret ve bazı Esas Malumat-ı Ticariyye, Öğretmeni Gavril Efendi, (Maaşı 500 Krş.)

Toplam : 4,550 Kuruş.

(Ali ÇANKAYA, age)

KÜTÜPHANE

O zamana göre çok büyük bir kütüphane kurulması için 1 Haziran 1860 günlü tezkereye göre okulun iki yıllık bütçesinin 2,5 katına yakın tutarında (17,800 kuruş) kitap satın alma ödeneği ayrılmıştır.

İLK MEZUNLAR

2 Ocak 1862'de Maarif Nezareti Binası'nda, Sadrazam Keçecizade Fuat, Şeyh'ül-İslam Seyyid Mehmet Sa'düddin Efendi ve bazı kabine üyeleri hazır olduğu halde sınavlar yapıldı.

33 kişinin başarı gösterip mezun olduğu ve sınavda elde edilmiş sonuçlardan hükümet ve Maarif Nezareti'nin oldukça memnun oldukları, mezunlara Maarif Nazırı Abdurrahman Sami tarafından birer adet "Umumi Tarih" kitabı armağan edildiği, ertesi gün çıkan Takvim-i Vekaayi'de resmi bildiri olarak yayınlanmıştır.

Mezunlar aldıkları derecelere (Derece sırası itibariyle) göre tayin edildiler.

Mezunların tayinleri başlamadan önce, Mektepli ilk idare amirlikleri için bazı prensip kararları, padişahın iradesi alındıktan sonra yürürlüğe konuldu. Buna göre;

A) Mülkiye mezunları önce maaşı 1000 kuruş olan kaza müdürlüklerine atanacaklar, buralarda başarı gösterdikleri takdirde terfian Liva Kaymakamlığına yükseltileceklerdi.

B) O zamana kadar valilerce kullanılan kaza müdürü tayin yetkisi, sözü geçenlerden alınıp merkeze verilmekte ve kazalara Mülkiye'yi bitirmemiş kimselerin atanmaları yasaklanmaktaydı.

C) Mülki İdare Amiri maaşı 1000 liradan aşağı olmayacaktı.

D) İdare amirliği, münhasıran Mülkiye mezunlarına tahsis edilip, şarta bağlı bir meslek haline getirilmekteydi. İdare hukuku tarihi yönünden önemli olup bu ilke kararları yasallaştırılmıştı.

İLK ATAMA

Yukarıda belirtilen Talimatnamenin gerekçesine dayanılarak çıkartılan yasal düzenleme çerçevesinde eğitime başlayan Mülkiye'de ilk mezunlar 1860 yılında çıkmış, bunlar içinden okulun ilk dönem birincisi olan, ünlü Edebiyatçı Agah Sırrı LEVENT'in babası "Mehmet Sırrı Efendi" okul birincisi olduğu için tercihen "Preveze Kazası Müdürlüğü" ne (Türk Yönetim Tarihinde İlk Mülkiyeli İdare Amiri Olarak) atandı. Bu atama işlemi nedeniyle kazanın diğer yöneticileri ile kendisine gönderilen "Padişah Buyruktusu" o günden bu günlere halkın ve bir bütün olarak ülkenin Mülkiyelilerden beklentileri ile Mülkiye memurlarında aranan yada bulunması gereken nitelikleri ortaya koymaktadır.

"...Mülkiye Mektebi mezunlarından olup, Padişahın (emri ile) bu defa Preveze Müdürlüğüne atanan (Fütüvvetlu) Mehmet Sırrı Efendi; sözü geçen Kaza (Hakimi); (Kaza İdare Meclis-i) üyeleri ve (Kazanın) ileri gelenleri; İmamları, Muhtarları ve Hıristiyan Kocabaşları ve söz anlarına bildirilir ki: Preveze'de Müdür bulunan Hasan Ağa'nın Narda Kaymakamlığına atanması sebebi ile, kendisinin şimdiye kadarki başarısı ve kabiliyeti gözönüne ali-

narak Preveze Kaza'sı Müdürlüğüne Mehmet Sırrı Efendi'nin tayini yüce Padişahın emirlerindedir. Buna göre gereğinin yapılması Sadrazam'ın yazılı emri ile bildirilmiş ve (yukarıda) sözkonusu Sırrı Efendi de bu kere İstanbul'dan gelip, memuriyet yeri olan Preveze'ye gitmek üzere o tarafa yola çıkmıştır.

Sizler ki (yukarıda sözü geçen) muhataplarımsınız: Bu tayini öğrendikten sonra, Sırrı Efendi'yi Kaza'nıza müdür bilerek önemli Memleket işlerinin yapılmasında kendisine yardım edeceksiniz ve **vereceği kanuna uygun emirlere aykırı davranışta bulunmayarak**, bütün işlerde birlikte hareket edip kendisine yardıma itina ve dikkat edeceksiniz.

Sen ki söz konusu Müdürsün: Senden umulan titizlik ve doğruluk gereğince görevini Tanrı buyruklarına, kanunlara, nizamla uygun olarak yapıp, Kaza'yı iyi idare edeceksin. Padişahın adaletine kavuşmuş olan **halktan hiçbir kimsenin haksızlığa uğramasına ve zarar görmesine müsaade etmeyeceksin. Ve devlet giderlerini, vergilerini tespit edilen kurallara uygun olarak vaktinde ve zamanında toplattırmakla beraber, ziyan olmamasına ve yersiz şekilde kullanılmamasına ve geçmiş yıllardan bakaya'ya kalmış gelirlerin de bir kuruş noksansız olarak tahsilinin geriye bırakılmamasına ve hiçbir kimse hakkında Padişahın yüksek emrine aykırı olarak en küçük zulüm, sataşma ve incitme ve sert davranma ve asık yüzlü olma hallerinde bulunulmamasına ve Padişah emriyle yasak olan rüşvet ve kanunsuz para ve hediye ve hapislerden zincir parası ve kandil-akçası adıyla veya başka bir ad ile bir şey alınmamasına ve aldırılmamasına ve jandarmalarla vazife ile öteye beriye gönderilen memurların uğrayacakları köyler halkından; yem ve yiyecek gibi, sudan başka, bir şey istenilmemesine ve böylece Tanzimat Fermanı'na aykırı hal ve hareketlerde bulunmamalarına ve şayet böyle kötü hallere cesaret edenler olursa, hiçbir zaman hatır ve gönüle bakılmayarak bu gibi kötü iş yapan kişilerin hemen yakalatılarak yargılanmaları ile verilen kararın bir rapora bağlanarak suçlu ile birlikte tarafımıza gönderilmesine ve doğruca Liva'ya bildirilmesine ve **her kim olursa olsun insan hakları karşısında eşit tutulup, hiçbir kimsenin kişisel haklarını serbestçe kullanmalarına engel olunmamasına çalışacaksın**, aksine hareketle dünya ve ahrette sorumlu duruma düşmekten titizlikle kaçınacak; herhalde sana verilmiş olan memuriyet görevini en iyi şekilde ve dirayetle yapmaya çalışacaksın. Senden önceki Müdür ile devir suretini de Sancak (Preveze)**

Kaymakamlığına göndereceksin ve güvenliğin sağlanması hususunda, eşkıyanın memlekete vereceği huzursuzluğu def etmek için (Kaza) Meclisi ile işbirliği yaparak, bu çok önemli meselenin halli için gerekli bütün gayreti gösterecek, halkın ve köylünün her çeşit güvenliğini sağlama ve üretimini çoğaltma esaslarını temin edeceksin." **18 Mayıs 1862- (Ali ÇANKAYA, age)**

VE MÜLKİYE TARİHİNDEN KESİTLER OKUL YÖNETİMİNİ ÜSTLENEN MÜDÜRLER

S. NO	ADI VE SOYADI	MÜDÜRLÜKTE BULUNDUĞU SÜRE	MEZUN OLDUĞU OKUL
1	CEMAL	1859-1860	-
2	MÜDERRİS HİLMİ	1860-1876	-
3	ALİ NİZAMİ PAŞA	1877-1879	Harbiye- Harp Akademisi
4	ABDURRAHMAN ŞEREF	1878-1904	Galatasaray Sultanisi
5	(Hacı) Recai	1894-1908	Mahrec-i Aklam
6	Mehmet Celal	1908-1909	Mülkiye (1883) Mezunu
7	Rakım Açıkalın	1909-1911	Mülkiye (1884) Mezunu
8	Mehmet Hikmet	1911-1915	Mülkiye (1883) Mezunu
9	Hüseyin Nazım	1918-1921	Mülkiye (1902) Mezunu
10	Mehmet Süreyya	1921-1924	Mülkiye (1894) Mezunu
11	Hüseyin Nazım(2.defa)	1924-1927	Mülkiye (1902) Mezunu
12	Prof.Zeki M.ALSAN	1927-1927	Mülkiye (1910) Mezunu
13	Ord.Prof.A.Hamid ONGUNSU	1927-1929	Mülkiye (1910) Mezunu
14	Ord.Prof.Şükrü BABAN	1929-1935	Paris, Ecole Mibre des Sciences Politiques
15	Prof.M.Emin ERİSİRGİL	1935-1942	Mülkiye (1911) Mezunu
16	Ord.Prof.Dr.Ali Fuad BAŞGİL	1942-1948	Paris Hukuk Fakültesi
17	Prof.Z.M.ALSAN(2.defa)	1943-1944	Mülkiye (1910) Mezunu
18	Prof.Dr.Burhan KÖNİ	1944-1948	İstanbul Hukuk Fakültesi
19	Prof.Dr.Yavuz ABADAN	1948-1948	İstanbul Hukuk Fakültesi
20	Prof.Fethi ÇELKBAŞ	1948-1950	Ankara Hukuk Fakültesi

TÜM TARİHİ BOYUNCA GÖREV YAPAN DEKANLAR

S. NO	ADI VE SOYADI	MÜDÜRLÜKTE BULUNDUĞU SÜRE	MEZUN OLDUĞU OKUL
1	Prof.Fethi ÇELİKBAŞ	1950-1950	Ankara Hukuk Fakültesi
2	Prof.Fadıl Hakkı SUR	1950-1952	Mülkiye (1933) Mezunu
3	Prof.Dr.Yavuz ABADAN	1952-1954	İstanbul Hukuk Fakültesi
4	Prof.Bedri GÜRSOY	1954-1956	S.B.O.(1937) Mezunu
5	Prof.Dr.Turhan FEYZİOĞLU	1956-1956	İstanbul Hukuk Fakültesi
6	Prof.Dr.Fikret ARIK	1956-1958	Ankara Hukuk Fakültesi
7	Prof.Fehmi YAVUZ	1958-1960	S.O.B.(1937) Mezunu
8	Prof.Dr.Cahit TALAS	1960-1961	S.O.B.(1938) Mezunu
9	Prof.Dr.Bedri GÜRSOY(2.defa)	1961-1962	S.O.B.(1937) Mezunu
10	Prof.Dr.A.Suad BİLGE	1962-1964	Ankara Hukuk Fakültesi
11	Prof.Dr.Cumhur FERMAN	1964-1965	S.O.B.(1947) Mezunu
12	Prof.Dr.Fahir H.ARMANOĞLU	1965-1966	S.O.B.(1947) Mezunu
13	Prof.Dr.Aziz KÖKLÜ (2. defa)	1966-1968	S.O.B.(1937) Mezunu
14	Prof.Dr.İlhan UNAT	1968-1970	S.O.B.(1943) Mezunu
15	Prof.Dr.Mümtaz SOYSAL	1971-1971	S.B.F.(1953) Mezunu
16	Prof.Dr.Ruşen KELEŞ	1971-1974	S.B.F.1954) Mezunu
17	Prof.Dr.Feyyaz GÖLCÜKLÜ	1974-1976	Hukuk Fakültesi Mezunu
18	Prof.Dr.Gündüz ÖKÇÜN	1976-1977	S.B.F.(1947) Mezunu
19	Prof.Dr.Cevat GERAY	1977-1982	S.B.F.(1937) Mezunu
20	Prof.Dr.Necdet SERİN	1982-1987	S.B.F.(1943) Mezunu
21	Prof.Dr.Güney DEVREZ	1987-1993	S.B.F.(1953) Mezunu
22	Prof.Dr.Celal GÖLE	1993	Hukuk Fakültesi Mezunu

141 YIL ÖNCEKİ OKULA İLK GİREN VE MEZUN OLANLARIN HİKAYESİ

Okul eğitime ilk başladığında 50 öğrenci alınmış ve bir yıllık bir eğitim sonrası, 18 Aralık 1860'da bunlardan sadece 34 adedi mezun olabilmişlerdi. Böylece başarı oranı %68 olmuştu.

En yüksek not 45 idi, en düşük not ise 10 idi. 7 ders okutulmuştu. 45 puandan daha üstün başarı gösterenlerin notu üzerine (aferin) anlamında bir yıldız konuluyordu.

Nitekim, okulun ilk mezun ve ilk birincisi Sırrı Efendi ile ikincisi Abdullah Efendi İlm-i İnşa dersinden 44, diğerlerinden ise tam not alarak, toplam 314'er puan ile mezun olmalarına karşın, Sırrı Efendi'nin 3 yıldızı, Abdullah Efendi'nin ise iki yıldızı olduğundan, Abdullah Efendi sıralamada ikinci olabilmıştır.

Aynı dönemin en başarısız öğrencisi (son sırada) ise Hasan Rüşdi Efendi idi. Derslerden sırasıyla; 30, 25, 30, 10, 30, 10 ve 43 almış olup, toplam puanı 178 idi.

İlk mezun ve okulun ilk birincisi olan Mehmet Sırrı Bey, aynı zamanda ilk Mülkiyeli ağabey, ilk üstat ve ilk mektepli idare amiri, mülkiye kökenli ilk idari yargı personeli oluyordu. Devlet hizmetinde yarım asra yakın (49 yıl) çalıştı ve 80 yaşında vefat etti.

Bu dönem öğrencilerinin bir tipik özelliği de, hemen hepsinin okul öncesi "Medrese Eğitimi" görmüş olmaları ve yaşlarının çok yüksek olmasıydı.

Gerçekten de; bu grupta sadece 13. sırada mezun olan Refik, okula 17 yaşında girmişti. Diğerlerinin yaşları ise (sırasıyla), 25, 34, 35, 35, 38, 33, 28, 30, 35, 35, 27, 35, 33, 31, 33, 35, 30, 36, 29, 27, 33, 37, 38, 28, 33, 33, 34, 40, 34, 33, 32, ve 40 şeklindeydi. Böylece sınıftaki en yaşlı iki kişi, en genç olanının (x 2 + 6) yaşı düzeyindeydiler. Yaş ortalaması 32,5'tu. Bunun nedeni, okul için yeterli eğitimi almış uygun öğrenci bulunamamasıydı. Bu durum daha birkaç yıl sürdü.

Öğrencilerin büyük bölümü İstanbul doğumlu olup, bugünkü topraklarımız dışından **Tırnova, Kudüs, Salem Adası, Kırım (Bahçesaray), Kazan (Rusya), Selanik** doğumlular vardı.

Okulu üçüncü sırada bitiren Mehmet Sait Paşa, aynı zamanda **kitap yazar ilk Mülkiyeli** sanını taşıyor. Kitabın adı "**Müşevvik-ül Evlad**" yani, "**Doğumun Teşviki**" idi. (İSTANBUL Matbaa-i Eb'üz-Ziya, 1871 ve 76

sayfa) Bu da göstermektedir ki o dönemin yükselen değeri bugünün tersine nüfusun arttırılması anlayışı idi.

Dönem öğrencilerinden özgün bazı vurgulamalar yapmak gerekirse, 9. sırada mezun olan Ahmet Nazif'in öğrenimi sırasında çok borca girmesi ve bu durumunu da dönemin Milli Eğitim Bakanı'na yazması sonucu Bakanın uygun bulması üzerine, ivedilikle İstanbul dışında bir kazaya kaymakam olarak tayin edilmesi, dönemin öğrencilerinin devlet katında oldukça yüksek bir itibara sahip olduğunu göstermektedir.

19. mezun Hacı Ali Rıza, saray imamlarından Osman Efendi'nin, 26. mezun Münir Raif Bey Korgenaral Raif Paşa'nın, 3. mezun Mehmet Sabit Paşa, Enderun Hocalarından "Ayaklı Kütüphane" lakaplı "Üstađ-ı Kül" Kütahyalı Hacı Mehmet Servet Efendi'nin oğlu idiler.

31. mezun, Mehmet Rařit okula girmeden önce, Gülhane Hastanesi imamı idi.

Ertesi yıl mezunlarından 37. mezun Mehmet Hamdi Paşa, Kırım Bahçesaray'da doğmuş, Kırım ve Moskova'da ilk, orta ve lise öğrenimini tamamlamış, 1856'daki Kırım Savaşında Müttefik Fransa Başkumandanı Mareşal Lo-ray ile Saint- Arnaud'un karagahında, Osmanlı Ordusu ile birlikte İstanbul'a gelip Mülkiye'ye kaydolmuştur.

39. mezun Mehmet Tevfik, şair ve filozof Dr.Rıza Tevfik'in babasıydı.

49. mezun Ali şevki, 1843'de, 53. mezun Mehmet Sadık ise 1835'de Antalya'nın İbradı ilçesinde doğup, (Mehmet Sadık, ayrıca İbradı Sıbyan Mektebi ile medresesinde okuyup "icazet" almıştı.) oradan Mülkiye'ye gelmişlerdi. İşte deyim yerindeyse geliş o geliş, o gün bu gündür İbrad'lı gençler arasında "Mülkiyelilik" bir gelenek, bir "onur" halini almış ve 141 yıldır neredeyse hemen her yıl bu küçük kasaba Mülkiye'ye bir yada birkaç öğrenci gönderir olmuştur. Bu ilginç alışkanlık ve gelenek yabancı bir yazar tarafından yayımlanan bir makaleye de konu olmuştur.

1859'da 50 kişi olan öğrenci mevcudu, bugün bunun yaklaşık 80 katına ulaşarak 4000 kişiyi, 1860'da sadece 34 adet olan mezun sayısı da bunun yaklaşık 530 katı olan 18,000 kişiyi bulmuştur.

100 YIL ÖNCE MÜLKİYE

Bundan yaklaşık 100 yıl öncesinin (1897-1900 arası 4 yıl) okulu, yıllar itibariyle incelendiğinde, aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır. Okul; 1897'de 45,

(ayrıca 12 adet Sınıf-ı Mahsusa Mezunu) 1898'de 28, 1899'da 37, 1900'de ise 41 mezun vermiştir. Dört yılın toplam mezun sayısı 163 kişi olmuştur.

Okul açıldıktan sonra Cumhuriyet ilanına kadar geçen süreçte temel özelliklerinden birisi, hem Osmanlı topraklarına dahil bugünün bağımsız devletleri, o zamanın eyaletleri olan yerlerden, Türk kökenli olmayan yurttaşların çocukları, hem de Osmanlı Sistemi'nin daha yetkin olması nedeniyle komşu ülkelerden gelen öğrenciler okula devam ediyor ve daha sonraları çok üst görevlere gelebiliyorlardı. (Günümüzde tersi olmakta, dış ülkelere öğrenci gitmekte, bu hem daha iyi eğitim adına, hem de daha yüksek prestij adına yapılmaktadır !)

Bu bağlamda, yukarıda bahsi geçen dört yılda mezun olan 163 öğrenciden, özellik gösteren bazılarının yüz yıl önceki portrelerini şekillendirmek, o günlerin atmosferini de yansıtmaya bakımından yararlı olabilecektir.

1897 MEZUNLARI

587. mezun Hatip-zade Ahmet Cemal, Kaza kaymakamı bir babanın oğlu idi. Edirne (1918), Kastamonu (1920), Sivas (1920), Edirne (1924), Trabzon (1928) Valiliklerinde bulundu. Milli mücadele adına birçok yararlılıklarda bulundu.

Mehmet Arif (588) Kırım/Bahçesaray'da bir tüccarın oğlu olarak doğmuştu, birçok yerde kaymakamlık yaptıktan sonra, 1911 yılında Van'ın Gevaş kaymakamı iken, o yörede nam salmış eşkıyadan "Şaki Seyyid ve Çetesi"ni, kendisine bağlı ekipleriyle bizzat takip ederken ayağından yaralandı, daha sonra kangren olan ayağı İstanbul'da Alman Hastanesinde kesildi ve malulen emekli oldu.

Hamid (590), 1875'de İstanbul'da doğdu. Mülkiye İdadisi'nin ardından, Ağustos 1897'de yüksek kısımdan mezun olduktan 4 ay sonra, bir görev almaksızın Ekim 1897'de yakalandığı bir hastalıktan kurtarılamayarak 22 yaşında hayata veda etti.

Mehmet Refet (592), kaymakamlık ve bazı valiliklerden sonra, 1918'de Suriye Valiliği'ne atandı, Suriye düşünce Sivas ve Konya Valiliklerine atandı.

Mahmut Cevat (591), Antalya Sarıca Mutasarrıfı Fehim Paşa'nın oğluydu. 28 Mayıs 1915'de, Maarret-ün Nu'man Kazaları Kaymakamlıklarına atanıp, 23 Temmuz 1916'da bu görevden azledildi.

Mehmet Mehdi Fraşeri (594), bir kaymakamın oğlu olarak Arnavutluk'ta doğmuştu, birçok kaymakamlık ve mutasarrıflık yaptıktan sonra, Balkan Savaşını kaybetmemiz üzerine, Osmanlı Tabiiyetinden ayrılıp, Arnavutluk'a gitti. Burada Şura-yı Devlet Başkanı oldu. Mayıs 1918'de Arnavutluk Başbakanı oldu. Arnavutluk'ta yönetime komünistler gelince bu kez İtalya'ya kaçtı (1945) ve 1963'de Roma'da 91 yaşında vefat etti.

Bu hayat hikayesi; olasıdır ki bir daha yaşanmayacaktır. Çünkü, bir insan düşünün, bir imparatorluğun yurttaşı olarak, bu toplumun, döneminin en iyi okulunu bitirir ve kökeni Arnavut olsa da bağlı olduğu ülkeye kaymakam olarak hizmet verirken, savaşlar çıkar, köken itibariyle bağlı olduğu ülke yada topluluk bağımsızlık ilan edince ya da ettirilince, bu kez bir anlamda aslına rücu eder. Yine, deyim yerindeyse asıl ülkesi de onu bağrına basar, Şura-yı Devlet Başkanı, Milletvekili, Bakan, Başbakan hatta Kral Naipliği yapar; Derken, dönem değişir "ibre" bir kez daha döner, kendi ülkesinde yönetim el değiştirerek, komünist bir model hayata geçirilince, eski yönetim yanlısı (kralcı) olarak ülkesinden kaçarak İtalya'ya sığınır.

Böylece; 91 yıllık bir hayat serisinin, 45 yılını (yarısını) Osmanlı topraklarında, Osmanlı tabiiyetinde ve hizmetinde, bundan sonraki 28 yılını Arnavutluk'ta ve son 18 yılını da İtalya'da tamamlamıştır.

Abdurrahman Naili Boratav (598), Antalya İbradı geleneğini devam ettirenlerden olup, başka bir geleneğin de ilk temsilcilerindendir. Nitekim, kendinden sonra torunu da mülkiyeden mezun olmuştur. Bu da "Alile Boyu" ya da sülale geleneğinin bir şekli olmuştur. Gerçekten de, okula bazı sülalelerin her nedense yoğun ilgisi olmuş, bu bağlamda, kardeş olan, karı-koca olan, baba-oğul olan, baba-oğul-torun olan ve benzeri akrabalıkları olanlar oldukça yaygındır.

A.Nail Boratav en son Mudurnu Kaymakamlığından emekli oldu ve 88 yaşında, başta edebiyatçı ve halk bilimci Pertev Naili Boratav olmak üzere, 7 çocuk babası olarak, İstanbul'da 1960'da vefat ettiğinde, kendinden önce 4 çocuğu vefat etmişti.

Mehmet Ataullah Al-Eyyubi (600. mezun), 1876 da Şam'da doğmuştu. Memuriyete Suriye Maiyet Memurluğu ile başlamıştı. Ek olarak Fen Bilgisi muallimliği yapıyordu. Daha sonra sırasıyla; Raşya, Sur (Beyrut), Salt (Kerkük), Baalbek kaymakamlıkları yaptı.

Ocak 1919'da, Kerkük Mebusu olarak Osmanlı Meclis-i Mebusanına girdi. Nihayet, Mondros Mütarekesi'nden sonra kendi ülkesi (Suriye Osmanlı'dan ayrılmıştı.) emrine girdi.

Aralık 1919'da, Suriye Şurayı Devlet Azalığı'na, Ekim 1920'de İçişleri Bakanlığı'na, Temmuz 1923'de Adalet Bakanlığı'na, Nisan 1934'de ikinci kez Adalet Bakanlığı'na, Eylül 1936'da Başbakanlığa ve **nihayet Ocak 1937'de Suriye Cumhurbaşkanlığı'na getirildi.** 1949'da ikinci kez Cumhurbaşkanı oldu; 1950'de Kurucular Meclisi Başkanlığı'na geldi. 1951'de 75 yaşında iken vefat etti.

Hemen bu noktada çok özel bir durumun gözden kaçmaması gerekir. İyi kurgulanmış ve iyi örgütlenmiş kurumların toplum hayatına, ülke gelişmesinde ne kadar etkili ve belirleyici olduğu yukarıdaki iki olayda açıkça ortaya konmaktadır.

Bir imparatorluk çöküyor, tüm kurumları bir kaos içerisinde ve buna rağmen bu imparatorluğun aynı şartları yaşayan bir okulu, o kaos ortamında dahi büyük bir özenle seçtiği genç ve yetenekli beyinleri (Üstelik yurttaş ve ecnebi- azınlık ayrımı yapmaksızın ve 100 yıl önceki koşullarda) yine saygıdeğer öğretmenleri/hocaları ile yetiştiriyor ve kamu yönetimi örgütüne armağan ediyor. İşte, bu gençlerden **iki sınıf arkadaşı önce Osmanlı uyruğunda çalışıp ardından kendi ülkelerinde biri Başbakanlığa, diğeri Cumhurbaşkanlığına kadar yükseliyor.** (Ayrıca; Suriye'ye bir Cumhurbaşkanı daha-Haşim Al Attaşi yetiştirilmiştir.)

Bekir Fahri İdiz (602), Bayındır Kaymakamı iken "Jön Türk" faaliyetlerine katıldı. Sonra tutuklanma olasılığı belirince Atina ve Paris'e kaçtı. Burada harekete yayın yoluyla katkı verdi. 1904'de Mısır'a geçti. Burada Saray'da özel dersler verdi. 2. Meşrutiyet affından sonra yurda döndü ancak; "İttihat Terakkici" eski ekibiyle anlaşmazlığa düşünce, hareketten ayrıldı. Mütareke yapılıncaya, tekrar Mısır'a kaçtı. Kuruluş Savaşından sonra İstanbul'a dönüp Cumhuriyet Gazetesi'nde yazarlığa başladı. Aynı zamanda öğretmenlik yapıyordu. Oğlu Dünder İdiz'de SBO mezunudur -1910'da "Jönler" adlı bir roman yazdı.

Mehmet Tefik (604), 1902'de Ladik Kaymakamı iken yapılan bir ihbarda "Jandarma Kumandanı, Belediye Reisi ve azalarıyla birleşerek hareketi gayr-ı meşru ve hilaf-ı kanun darb ve hapse teşebbüsü sabit olduğu Sivas Vi-

layetince işar kılınmakla bu babdaki evrak-ı tahkikiyeye şurayı Devlet-e tavedi olunmak üzere....." deniliyordu. Bunun üzerine, 18 Ekim 1903'de azledildi. Ancak, tahkikatın sonucunda ihbarın asılsız olduğu anlaşılınca, 7 ay sonra tekrar göreve iade edildi ise de bu kez Kulp Kaymakamı iken 29 Şubat 1916'da 43 yaşında zatürreeden vefat etti.

Yani Katyanos (605), 1871'de Mudanya'da doğdu, Mudanya Rüştüyesi ve Fener Rum Mektebi'nden sonra, Mülkiyeden mezun olup, Kasım 1897'de adliyede "Mezhepler Kalemî 3. Katibi" oldu. İki yıl sonra ayrılıp İstanbul'da ticarete başladı.

Mehmet Ziya (606), aynı sınıftaki ikinci İbradı'lı idi. 28 Eylül 1915'de tespit edilemeyen bir nedenle Şiran Kaymakamlığından azledildi. Dönemin mevzuatına göre fiilen kaymakamlık yapmayanların hemen askere alınması gerektiğinden, 21 Ekim 1915'de askere alındı ve yedek asteğmen olarak kıtaya katıldı, ancak Mayıs 1916'da hastalanınca Şarkışla Seyyar Askeri Sahra Hastanesine yatırıldı, buradaki tedaviye rağmen kurtarılamayarak 6 Mayıs 1916'da 45 yayında vefat etti.

Mehmet Hazım (608), 1873'de Lefkoşe'de doğmuştu. Gediz Kaymakamı iken "..... Kazanın muamelatı-ı umumiyyesi'ni rü'et de lakaydine hareket ettiği, iaşe meselesini de kendisine mal etmeyerek, kazada ekmeğin kaç paraya satıldığından bile bihaber bulunduğu zaman-ı mesaisinin bir kısmını pespaye kimselerle çarşı ve pazarda ve bedmaya aluytelerle bağ ve bahçelerde geçirdiği için resmi ve şahsi haysiyet namına hiçbir şey bırakmadığı, beyanıyla acilen lüzum-ı tebdili, Kütahya Mutasarrıflığına da bildirilmiş ve mukaddime bulunduğu kaymakamlıklarda dahi birer suret ve şikayetle gayrı caiz görülmüş olduğundan, hakkında tahkikat icra edilmek üzere Me'murin Nizamnamesi'nin (Memurin Muhakematı Kanunu) 27. maddesi mucibince 29 Kasım 1916....." azledilmiştir.

İki yıl açıkta kaldıktan sonra, Bursa/Yenişehir Kaymakamlığı yapmış, ancak İçişleri Bakanlığı'nca "..... bir daha kaymakamlık gibi rüesa-i idare'de istihdam edilmemek üzere" yeniden azledilmiştir.

Yine iki yıl açıkta kaldıktan sonra, bu kez Ermenek Kaymakamı oldu. "2. Bozkır İsyanı" başlayıp, asilerin Ermenek'i işgale hazırlandıkları sırada vazifesini bırakıp kaçtığından İçişleri Bakanlığı'nca 15 Ekim 1920'de üçüncü kez azledildi.

Ancak, Konya Divan-ı Harb'in de mevkufen yapılan yargılanması sonucu, 5 Mayıs 1921'de beraat etti ve 30 Mayıs 1921'de "cevaz-ı istihdam" (istihdamı uygundur) kararı verilerek üçüncü kez göreve getirildi. Nihayet, Ayancık, Selendi, Anamur, (aynı yıl içinde 3 kaza) Alanya ve Ermenek Kaymakamlıklarını yaptıktan sonra, 13 Ekim 1927'de emekli olmayı başardı.....!

Vasil Aristovulos (611), İzmir Rum Kilisesi Başkatiplerinden Sasa Aristovulos'un oğluydu. Son görevi (Ekim 1912) Düyun-ı Umumiyye İdaresi Başkatipliği idi. Okul sonrası Ticaret ve Nafia Nezaretinde çalışıyordu.

Ali Nihat İsmik (615), Osmanlı dönemindeki görevlerinden sonra, İstanbul Hükümeti lağvedilip, Cumhuriyet Hükümeti kurulunca hakkında "..... Amal-i Milli'ye mugayir Hareketi bulunmadı. Bittahkik anlaşılması üzerine....." 6 Mart 1924'de 4000 kuruş maaşla İstanbul Belediyesi Üsküdar Şubesi Müdürlüğü'ne atandı. Benzeri görevlerden sonra 1 Haziran 1937'de 80 lira maaşla yaş haddinden emekli oldu.

Hüseyin Fatih Güvendiren (618), 1873'de Lefkoşe de doğdu. Mezuniyet sonrası birçok yerde görev aldı. Bunlar sırasıyla; Cezair-i Bahr-i Seyid Maıyyet Memurluğu, Rodos İdadisi coğrafya muallimliği, Halep (1900), Memic (1902), Harım (1907), Kosova (1908), Manastır (1909), Edirne (1910), Kilis (1911), İskenderun (1913) kaymakamlıkları idi.

Daha sonra, mutasarrıflığa yükseltildi. 1915'de Kadirli, 1916'da Akha, 1917'de Niğde, 1918'de Antalya, 1918'de Balıkesir, 1919'da Eskişehir Mutasarrıflıklarına getirildi.

Nisan 1921'de, TBMM Dahiliye Vekaleti Vilayetler İdaresi Umum Müdürü oldu.

Bu arada, kısa bir sürede Kırşehir mutasarrıflığı yaptı.

Temmuz 1921'de Kastamonu Valiliğine getirildi. Bu görevde iken Şapka İnkılabı'nın Kastamonu'da tutulup, tüm ülkeye yayılmasına öncülük etti.

Eylül 1926'de Bursa Valiliğine getirildi.

24 Haziran 1933'de Şurayı Devlet Azalığı'na getirildi. Kasım 1933'de emekli oldu.

Aynı yıl Trabzon mebusu, 5 ve 6. dönemlerde Bursa mebusu oldu. Mebusluğu 1933'den 1946'ya kadar 13 yıl sürdü. 1955'de 84 yaşında vefat etti.

Soyadını "Güvendiren" olarak Atatürk vermişti.

Meslek yaşamı boyunca, **toplam 20 ayrı yerde bulunmuş ve 25 değişik görevi** yerine getirmiştir. Devlet hizmeti 36 yıl olup, buna 13 yıl Milletvekilliği de eklenince 49 yıl (yarım asır) etmektedir.

Emir Nihat Al- Aslan (620), 1870'de Beyrut'ta doğdu, mezuniyet sonrası, Beyrut Maiyet Memurluğu, Teberiyeye, Aclon, Salt Kaymakamlıkları, Araç Mutasarrıf Vekilliği, Trablus-Şam Mutasarrıflığı yaptı. Kasım 1918'de Osmanlı Tabaasından çıkarak, Lübnan Hükümeti emrine girdi. Buradaki yaşantısı pek bilinmemekle birlikte, 1947'deki Dürzi İsyanına katıldığı, isyan bastırılınca tutuklandığı ve nihayet 24 Kasım 1948'de vefat ettiği bilinmektedir.

Mahmut Nedim Ulusakal (622), 1876'da İstanbul'da doğdu. Adilcevaz, Keskin, Refahiye, İspir, Gerze, Yafa, Bi'russebi, Musul, Erbil, Şehirpazar Kaymakamlıkları yaptı. Keskin Kaymakamlığı sırasında, Erzurum'da patlak veren "Erzurum İhtilali" olarak adlandırılan ihtilali önlemede çok etkin oldu.

Kendi beyanına göre; ".....(Hayvanat-ı Ehliye Vergisi)nden dolayı Erzurum'da ortaya çıkan ayaklanmayı Hükümet Erkanı dahil, bir çok zevat huzurunda, Valiye ifade ve ispat etmesi üzerine, Vali'nin Erzurum'dan çıkmasında ve ayaklanmanın bastırılmasında....." önemli rol oynamıştır. Nisan 1925'de Dahiliye Vekaleti Umum Müteferrika (çeşitli işler) Müdürlüğüne, 1934'de Adliye Vekaleti Neşriyat Müdürlüğüne atandı.

Ahmet Fuat (629), Bahriye Tümgeneral ve Askeri Fabrikalar Nazırı Hacı Hüsnü Paşa'nın oğlu olarak 1873'de doğdu. 1901'de ise yakalandığı hastalıktan kurtulamayarak 28 yaşında vefat etti. Mezuniyet sonrasında; Hariciye Nezareti Mektubi Kalemi, İrtibat Mahkemesi 2. Sınıf Mülazımlığı, Ticaret ve Nafia Nezareti Dairesi Kalemi 2. Sınıf Katipliği görevlerinde bulundu.

Profesör Ali Reşat (630), Lofça (Bulgaristan'da) 1877'de doğdu. Sırasıyla; Eğrikapı Erkek Öğretmen Okulu, Vefa, Kabataş, Galatasaray Liseleri tarih öğretmenliği, 1908'de Mercan İdadisi Müdürlüğü ve tarih hocalığı, 1909'da İstanbul Leyli (yatılı) İdadisi (İstanbul Lisesi) müdür ve tarih öğretmenliği, 31 Ekim 1909'da İstanbul Maarif Müdürlüğü, 14 Ekim 1915'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Orta ve Yeni Çağlar Tarih Profesörlüğüne atandı.

15 Mart 1919'da Maarif Nezaret-i Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğüne, 5 Haziran 1919'da aynı bakanlığın müsteşarlığına atandı.

Basılmış toplam 46 Kitabı vardır. Bunlardan bazıları; Cihan Muvazenesi- nin Bozulması, Faşizm (1923'de henüz Avrupa Faşizmi tanımadan yazılmış.) Kapitülasyonlar, Tarih-i Osmani, Bismark ve Fransa İhtilali başlıkları taşı- yordu.

Abdülvehab Özkul (630), Kadı Mehmet Neşet Efendi'nin oğlu olarak 1877'de İstanbul'da doğdu. Kaymakamlık dahil değişik memuriyetlerde (Bingazi, Derne, Basra, Ammare, Diyarbakır, Develi, Halep, Şam, Bursa, Şe- binkarahisar ve İstanbul'da) çalıştı. Ancak, üç ayrı özgün görev üstlenmişti.

Böylece; yüz yıl önceki 45 mezunun panoramik bir bakışla değerlendiril- mesi yapıldığında, içlerinde Suriye'ye bir Cumhurbaşkanı, Arnavutluk'a bir Başbakan, ülkemize bir profesör (Genel Müdür ve Müsteşarlıkta yaptı.) bir- kaç milletvekili, bunun yanı sıra birçok kaymakam, mutasarrıf, vali, diplomat ve benzeri üst bürokratlar yetiştiği görülmektedir.

Bu öğrencilerin, 5 adedinin Türk kökenli olmadıkları, bir kısmının idari görevlerdeki çok büyük başarılarına karşın, bir kısmının önemli yanlışlarının bulunduğu, genellikle yaş haddinden emekli oluncaya kadar çalıştıkları, bu- gün halk arasında adı bile unutulmuş, tifüs, veba, sıtma gibi bulaşıcı hastalık- lardan çok genç yaşta ölenlerin bulunduğu ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca; 1897 yılından itibaren olmak üzere, 1899, 1901 ve 1903 yılların- da 4 kez mezun veren ve "Aşiret Mektebi"nden gelen talebelerin okutulduğu Sınıf-1 Mahsus'tan, 1897'de 12 kişi mezun oldu. Bunlar, ülkelerine göre şöyle idi.

- 1- Ahmet Fuad-Halep doğumlu,
- 2- Mehmet Abdullah- Yemen doğumlu,
- 3- Hüseyin Hüsnü- Trablusgarp doğumlu,
- 4- Seyyid Abdullah- Yemen doğumlu,
- 5- Hafız Ahmet- Yemen doğumlu,
- 6- Abdullah – Sana, Ürdün doğumlu,
- 7- Mehmet Seltan – Zor Sancağı /Toban Köyü doğumlu,
- 8- Ali Nuriddin – Derne / Bingazi doğumlu,
- 9- Mehmet Cemil – Diyarbakır doğumlu,
- 10- Mehmet Hamza – Şemdin doğumlu,
- 11- Yusuf Cemil – Elazığ /Erzenik Köyü doğumlu,
- 12- Muhtar – Humus/ Trablusgarp doğumlu,